

Ali lahko mladi z oblačenjem vplivamo na okolje?

Področje: sociologija in ekologija

Raziskovalna naloga

Avtorici: Maja Kristovič, Nuša Malek

Mentorica: Marta Glatz

Ptuj, 2020

ZAHVALA

Iskreno se želiva zahvaliti vsem, ki so nama pomagali pri nastanku raziskovalne naloge. Predvsem mentorici ge. Marti Glatz, saj nama je bila v veliko pomoč. Zahvaljujeva se tudi učencem OŠ Mladika od 7. do 9. razreda ter dijakom 4. letnika Gimnazije Ptuj, da so svoje mnenje in odgovore delili z nama. Hvala ge. Uršku Hlupič Voda in ge. Mihaeli Cajnko Gojkošek za lektoriranje.

KAZALO

POVZETEK	5
ABSTRACT	5
UVOD	6
2. TEORETIČNI DEL	7
2.1 Oblačila	7
2.1.1 Kulturni in zgodovinski pomen oblačil	7
2.1.2 Modna oblačila	7
2.1.3 Sestava oblačil	8
2.1.4 Izdelava oblačil	9
2.1.5 Uvažanje in izvažanje oblačil v Evropsko unijo	10
2.1.6 Kam z odpadnimi oblačili?	10
2.2 Vpliv oblačil na okolje	10
3 RAZISKOVALNI DEL	12
3.1 Opis in namen raziskave	12
3.2 Hipoteze	12
3.3 Metode dela	12
3.3.1 Pripomočki	12
3.3.2 Proces zbiranja podatkov	13
3.3.3 Obdelava podatkov	13
4 REZULTATI IN RAZPRAVA	14
4.1 Rezultati	14
4.2 Razprava	20
5 ZAKLJUČEK	22
6 VIRI IN LITERATURA	23
7 PRILOGE	25

KAZALO SLIK

Slika 1: Cvetovi bombaža (Bombaž, 2020)	8
Slika 2: Razdelitev denarja, ki ga plačamo za majico (Malek, 2020)	9
Slika 3: Znamka, kakovost, material	14
Slika 4: Država porekla	14
Slika 5: Sestava oblačil	15
Slika 6: Materiali oblačil	15
Slika 7: Oblačila iz živalskih kožuhov	16
Slika 8: Nakupovanje preko spleta	16
Slika 9: Navade nakupovanja oblačil	17
Slika 10: Koliko oblačil imaš	17
Slika 11: Ko oblačil ne potrebuješ več	18
Slika 12: Vplivi na okolje	18
Slika 13: Pregovora	19
Slika 14: Knjižna kazalka	22

POVZETEK

Oblačila so del našega vsakdana in nas spremljajo na vsakem koraku. Za to temo raziskovalne naloge sva se odločili, ker se nama je zdelo zanimivo in sva želeli ugotoviti, kako razmišljajo mladi ter kakšni so zares vplivi oblačil na okolje. S pomočjo literature sva v nalogi opisali materiale iz katerih so najpogosteje narejena oblačila, iz katerih držav prejemamo oblačila v Evropski uniji, izdelavo oblačil, omenili sva tudi modna oblačila, kulturni in zgodovinski pomen oblačil, kam z oblačili, ko jih ne potrebujemo več ter kako oblačila vplivajo na okolje.

V raziskovalnem delu naloge sva se odločili narediti anketo, s katero sva želeli dobiti odgovore na najina vprašanja. Anketni vprašalnik sva naredili premišljeno in čim bolj zanimiv učencem. Anketo so reševali učenci OŠ Mladika od 7. razreda do 9. razreda ter dijaki 4. letnika Gimnazije na Ptuju. Med pregledovanjem anket, kar nama je vzelo kar nekaj časa, sva se zelo zabavali, saj so nekateri učenci pisali zelo zanimive odgovore. Nekatere najine domneve so se potrdile, druge pa ne. Z anketo sva ugotavljali, kako mladi razmišljajo o oblačilih ter kakšna je razlika med razmišljanjem učencev in dijakov. Glede na to, da so gimnazijci starejši, sva pričakovali, da dijaki razmišljajo bolj zrelo kot osnovnošolci, kar se je tudi potrdilo. Z raziskovanjem sva pridobili veliko novih informacij in pogled z druge strani. Sedaj sva tudi sami bolj ozaveščeni in pazljivi pri oblačilih.

Ključne besede: oblačila, tekstilni materiali, vpliv tekstilne industrije na okolje, razmišljanje mladih o oblačilih.

ABSTRACT

Clothes are part of our daily lives and accompany us every step of the way. We chose this area of research, because we found it interesting and wanted to find out how young people think and what the environmental impact of clothing is. With the help of literature, we described the most commonly used materials, which countries import clothing to the European Union and the production of clothing. We also mentioned fashion and trendy clothing, the cultural and historical significance of clothing, as well as where to bring them, when we no longer need them and how clothing affects the environment.

In the research part of the assignment, we decided to do a survey in order to get answers to our questions. We made the questionnaire interesting and challenging for the students. The survey was taken by pupils from Mladika elementary school from 7th to 9th grade, as well as by the students of the 4th year Grammar School in Ptuj. We had a lot of fun while going through the surveys, which took us quite a while, as some students wrote very interesting answers. Some of our assumptions were confirmed, others were not. The survey was used to find out what young people think about clothing and the difference between the opinion of students and pupils. Given that high school students are older, we expected them to think more maturely than elementary school students, which was confirmed. Through the research, we have gained a lot of new information and a view from the opposing side. We are now more self-aware and careful when it comes to clothing.

Keywords: clothes, textile materials, environmental impact of textile industry, opinions on clothing.

UVOD

Raziskovalna naloga o oblačilih je za naju pomembna, saj sva želeli ugotoviti, kakšno težo dajejo oblačilom mladi. S pomočjo anketnega vprašalnika sva raziskali, kaj o tej temi mislijo učenci tretje triade in dijaki. Domnevali sva, da dijaki razmišljajo zrelejše kot učenci, kar se je tudi potrdilo.

V nalogi želiva opozoriti, koliko truda in časa je potrebno vložiti v izdelavo obleke, kje in kako se obleke izdelujejo ter koliko so delavci za to plačani. Za izdelavo ene same majice je potrebno veliko dela, porabi se tudi velika količina vode, barv in drugih materialov.

Najino sporočilo mladim je predvsem, da pred nakupom oblačila preverijo iz česa je narejeno, od kod so ter kdo jih je izdelal. Pomembno je, da se v oblačilih počutijo prijetno in sproščeno in ne gledajo na to, kaj si mislijo drugi. Spodbudili bi jih tudi radi, da oblačila, ki jih ne potrebujejo več, ne vržejo stran, temveč podarijo naprej.

V teoretičnem delu naloge sva ugotavljali iz kakšnih materialov so oblačila izdelana, kateri materiali škodujejo okolju in zakaj, kakšni so vplivi tekstilne industrije na okolje, kje proizvajajo večino oblačil in iz katerih držav jih uvažajo. Zanimalo naju je tudi, kakšna oblačila kupujemo, iz česa so narejena ter kako tekstilna industrija vpliva na okolje.

V raziskovalnem delu naloge sva ugotavljali, kakšno je mnenje današnjih najstnikov glede oblačil. Pripravili sva anketo, v kateri so sodelovali učenci od sedmega do devetega razreda ter dijaki 4. letnika. Zanimalo naju je, kako kupujejo oblačila, ali jim je bolj pomembna kakovost ali znamka oblačila, kaj menijo o vplivih na okolje, koliko oblačil imajo v omari, kaj naredijo z odpadnimi oblačili.

2. TEORETIČNI DEL

2.1 Oblačila

Obleka je nekaj kar si oblečeno, nosimo na sebi. V širšem pomenu spadajo sem tudi obuvala, rokavice in pokrivala. Najpogostejša oblačila so: hlače, majica, jopica, pulover, jakna ... Razlikujejo se po uporabi (pižama, trenirka, obleka ...) in lahko sporočajo pripadnost neki organizaciji (uniforme).

Oblačila so namenjena temu, da nas ščitijo pred mrazom, soncem, dežjem in drugimi vplivi okolja. Nosimo jih zato, da ne hodimo goli in se ne počutimo neprijetno, to je del naše kulture. Oblačila nas grejejo ali hladijo, obenem pa tudi ščitijo. Oblečemo se letnemu času in vremenskim razmeram primerno. Imamo poletna oblačila kot so kratke majice in hlače ... Ta so namenjena vročim poletnim dnevom, saj so narejena iz lahkih in zračnih materialov. Zimska oblačila kot so bunde, topli puloverji ... so namenjena hladnim dnevom. Prehodna oblačila nosimo spomladi in jeseni. Npr. tanke jakne, tanke hlače, krila ...

Oblačilo je nekakšna osnovna vrednota in potreba, ki jo človek ne nosi samo za zaščito, ampak z oblačili izraža tudi svoj značaj in spoštovanje. Danes je seveda z oblačili drugače kot včasih. Oblačila niso več samo kosi blaga, ki pokrivajo in ščitijo naše telo, ampak predstavljajo tudi modo. Veliko modnih trendov se je že izmenjalo in nastajajo vedno novi. Oblačil je zaradi tega vedno več, saj si veliko ljudi želi nositi to, kar je moderno in kupujejo vedno nova in nova oblačila. Nekatera oblačila so zelo prestižna in draga in si jih lahko kupijo le bogati. Razumeva vse te modne trende, ne želiva pa si, da bi ljudje pozabili kakšen namen imajo oblačila ter, da se po njih ne sodi notranjosti človeka.

2.1.1 Kulturni in zgodovinski pomen oblačil

Stili oblačenja so se skozi različne kulture in obdobja spreminjali. Prva oblačila so bila izdelana iz živalskih kožuhov. Za Egipčane (4000-500 pr. n. št.) je to bil kos bombažnega ali lanenega nekrojjenega platna, ki je predstavljal predpasnik (Stari Egipt, 2020).

Stari Grki (700-150 pr. n. št.) so nosili moške hitone, ki so bili speti z zaponkami na obeh ali pa samo na levi rami. Ženske so nosile peplose. Peplos je podoben hitonu s tem, da je daljši kos volnene, kasneje bombažne ali svilene tkanine. Ženske so si pogosto čez njega ogrnile himation (velik naguban plašč). Vsi Grki, razen plesalcev, so nosili tudi pasove (Kot so se stari Grki oblekli, oblačila starih Grkov, 2019).

Pri Rimljanih (700-476 pr. n. št.) je bila tunika osnovno moško oblačilo. Tunika je preprosto brezrokavno oblačilo iz lanene, volnene ali bombažne, kasneje tudi svilene tkanine. Skozi čas se je podaljšala in dobila ukrojene rokave. Prek nje so si ogrnili toge, velike nabrane plašče. Podaljšana tunika je bila glavno hišno oblačilo žensk. Ko je šla v javnost si je morala čez to ogniti še eno tuniko in naguban plašč (Zupanc, 2016).

2.1.2 Modna oblačila

Modni trendi oblačil se skozi čas spreminjajo in vplivajo na to, da se materiali in kroji oblačil spreminjajo. Moda je značilna za določen čas in prostor. Moda je lahko tudi način s katerim posameznik izkazuje svoje bogastvo, saj so nekatere prestižne modne znamke zelo drage. Skozi stoletja so se stili spreminjali z življenjskim slogom. Primer tega je sprememba omejitev modnih oblačil, ki so jih lahko nosile ženske. Ko so si izborile več svobode, se je stil ženskih oblačil spremenil in postal bolj udoben, zato so se tudi ženske lažje gibale in imele več ugodja. Tudi mladi imajo veliko več neodvisnosti v oblačenju kot v prejšnjih stoletjih in desetletjih (prav tam).

2.1.3 Sestava oblačil

Oblačila so izdelana iz različnih materialov. Lahko so iz umetnih ali naravnih materialov. Naravni materiali so tisti, ki jih najdemo v naravi (npr. bombaž), umetni materiali pa za razliko od naravnih materialov vsebujejo nafto ali umetne snovi. Delimo jih v dve skupini: rastlinski in živalski materiali (Izmenjajmo oblačila, 2018).

Materiali rastlinskega izvora:

- Bombaž. Pridobiva se iz nizkih grmov, ki se imenujejo bombaževec. Pobira se lahko ročno ali strojno. Pobran bombaž posušijo, očistijo in stiskajo v velike bale. Nato ta bombaž pošljejo v predilnice (Materiali, ki se uporabljajo pri izdelavi perila, 2011).

Slika 1: Cvetovi bombaža (Bombaž, 2020)

- Lan je tekstil, ki se pridobiva iz vlaken lanene rastline. Je ena izmed najstarejših kulturnih rastlin. Tkanine, ki so izdelane iz vlaken, pridobljenih iz lanenih pecljev se uporabljajo za šivanje, oblačila itd. (Lan, 2019).
- Viskoza je izdelana iz lesa oz. iz celuloznih vlaken. Les se najprej nažaga v žagovino in se kuha z dodatkom določenih raztopin. Iz te mase se tvorijo posebne niti. Maso stisnemo v posodo, ki je napolnjena s kislino. Nato lahko na različne načine izboljšamo lastnosti (npr. dodamo barvo). Nato se tkanina obdelava in na koncu je še postopek sušenja (Viskoza, 2020).

Bolj znani umetni materiali so:

- Poliester so kemična vlakna, ki se proizvajajo v čisti obliki ali z dodatkom bombaža, volne, viskoze in drugih vlaken (Materiali, ki se uporabljajo pri izdelavi perila, 2011).
- Poliamid je material, ki vsebuje monomerno združene peptidne vezi. Je vzdržljiv in močan material. Nudi dobro odpornost in ne povzroča alergij. Pri čiščenju poliamida se ne sme uporabljati milo, lahko pa se opere v penasti vodi (Poliamid, 2018).
- Akril je umetna volna. Vlakna pridobijo iz kartonskih vlaken. Značilnost tega materiala je, da je mehak in se po zelo rad "mucka" (Izmenjajmo oblačila, 2018).
- Elastan, so kemična vlakna. Proizvajajo se iz sintetiziranih polimerov in predejo v niti (Materiali, ki se uporabljajo pri izdelavi perila, 2011).

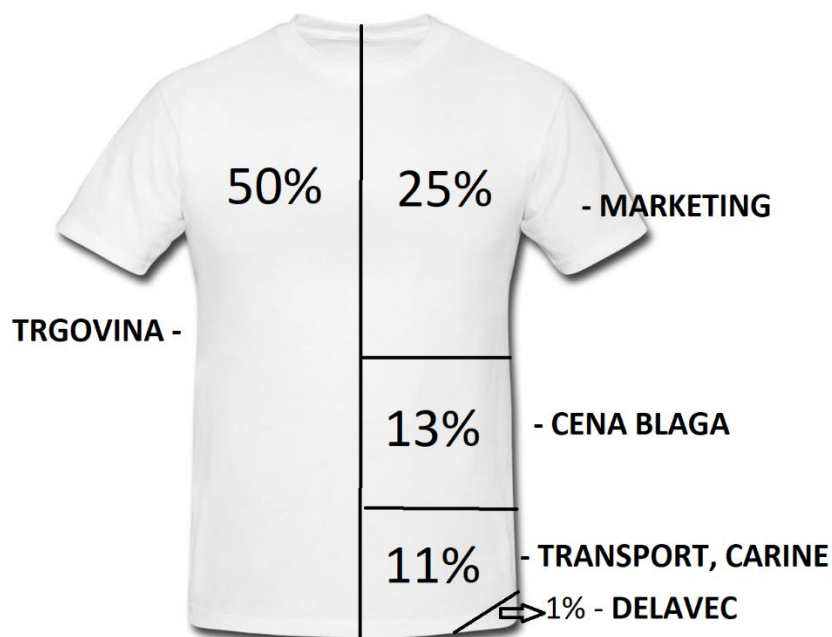
Bolj znani materiali živalskega izvora so:

- Svila je naravno vlakno, ki se pridobiva iz kokonov sviloprejke. Je blago z zelo prijetnim otipom in se uporablja največkrat pri oblekah (Materiali, ki se uporabljajo pri izdelavi perila, 2011).
- Volna, je blago, ki prijetno greje in jo nosimo v hladnejših dneh. Pridelana je iz živalskih kožuhov, predvsem ovac. Sestavljena je iz jedra, vezi, tri slojnega zunanega ovoja in luskastega ovoja (Volna, 2017).
- Pravo krzno je izdelano iz živalskih kožuhov (Materiali, ki se uporabljajo pri izdelavi perila, 2011).

2.1.4 Izdelava oblačil

Tekstilna industrija zaposluje 60-75 milijonov delavcev. Najpogosteje so oblačila izdelana na Kitajskem, v Bangladešu in v Indiji. Razlog za izdelavo, predvsem v azijskih državah, sta poceni delovna sila in cenejši materiali. To pomeni, da delavci, ki oblačila izdelujejo niso primerno plačani, materiali pa so slabše kvalitete, največkrat narejeni tako, da zelo onesnažujejo okolje.

Če kupimo poceni oblačilo, se moramo zavedati, da ga je moral nekdo izdelati za veliko manjši znesek. Večina teh delavcev dela v neprimernih razmerah in zelo težkih pogojih, za svoje delo so tudi premalo plačani. Pogosto se tudi izkorišča otroška delovna sila (Kač, 2018).

Slika 2: Razdelitev denarja, ki ga plačamo za majico (Malek, 2020)

Iz zgornje slike vidimo, da delavec, ki majico izdelava, dobi le 1 % od tega, kar kupec plača za majico. Zanimiv se nama zdi naslednji videoposnetek: https://www.youtube.com/watch?v=KfANs2y_frk

Posnetek prikazuje možnost nakupa majice za 2 evra. Ljudi, ki se ustavijo in želijo majico kupiti, čaka presenečenje, saj se jim na monitorju prikaže posnetek tovarne, v kateri delavci v zelo težkih razmerah izdelujejo te majice. Nato lahko majico zares kupijo ali pa denar podarijo. Odločijo se, da denar podarijo in majice ne kupijo.

Iz posnetka ugotavljava, da je pomembno, če ljudje vidijo, kdo in v kakšnih razmerah šiva oblačila, saj s to vpliva na to ali bodo to poceni majico kupili ali ne.

2.1.5 Uvažanje in izvažanje oblačil v Evropsko unijo

Večina oblačil, ki jih lahko kupimo v Evropski uniji (dalje EU), ni bilo narejenih v Evropi. V 2018 so v članice EU uvozili oblačila v skupni vrednosti 166 bilijonov evrov. Polovico teh ni bilo narejenih v EU. Uvoz v EU se je od leta 2013 povečal za 25 %.

Članice EU so v letu 2018 izvozile oblačila v vrednosti 166 bilijonov evrov. Večina je bila uvoženih v druge članice EU. V primerjavi z letom 2013 se je vrednost izvažanja povečala za 36 %.

Iz evropskih članic je Nemčija največja uvoznica oblačil, ki niso narejene v EU. V letu 2018 je uvozila oblačila v vrednosti 17 bilijonov evrov. Sledijo ji Združeno kraljestvo z 15 bilijoni, Španija z 12 bilijoni, Francija z 10 bilijoni, Nizozemska z 10 bilijoni in Italija z 8 bilijoni evrov, vloženih v uvoz oblačil v EU.

Največje število oblačil id držav izven EU je uvozila Kitajska z vrednostjo 27 bilijonov evrov. Druge so Bangladeš z 16 bilijoni, Turčija z 10 bilijoni, Indija s 5 bilijoni, Kambodža s 4 bilijoni, Vietnam, Maroko in Pakistan s 3 bilijoni evrov vrednim uvozom v članice EU.

V 2018 je Italija uvozila oblačila v vrednosti 9 bilijonov evrov v države izven EU. Vodi pred Nemčijo in Španijo, ki imata izvoz v vrednosti 5 bilijonov, Francijo z vrednostjo 3 bilijonov in Združenim Kraljestvom, ki ima vrednosti enega bilijona evrov.

Večina oblačil iz tujih držav je transportiranih preko ladijskega, cestnega, letalskega in železniškega prometa. Vse oblike transporta imajo negativne vplive in posledice na okolje (Where do our clothes come from? Eurostat, 2018).

2.1.6 Kam z odpadnimi oblačili?

Marsikomu se kdaj zgodi, da pogleda v omaro in se zamisli, ko vidi, da ima veliko oblačil. Kljub temu se včasih zdi, da nima kaj obleči. Če se odloči, da oblačil ne potrebuje več in se jih želi znebiti, je ena izmed rešitev zabojniki za rabljeni tekstil. To so zabojniki, ki so v lasti podjetja Surovina in si prizadevajo slediti okoljskim ciljem ločenega zbiranja odpadkov. Zato so ti posebni zabojniki postavljeni po vsej Sloveniji. V zaboje se lahko odda vsa otroška, ženska in moška oblačila, hišni tekstil: posteljnino, prte, odeje ter obutev. Če oblačila oddamo v te zabojnike, se lahko ponovno uporabijo. Recikliranje tekstila je zato pomembno, ker se prihrani ogromno pesticidov, vode, energije in s tem preprečimo dodatno onesnaževanje zraka, vode in zemlje (Rabljeni tekstil, 2019).

Oblačila lahko podarimo tudi v različne dobrodelne organizacije kot npr. Rdeči križ, Karitas. Oblačila, ki jih ne potrebujemo več, lahko oddamo. Oddamo lahko tudi obutev, posteljnino, brisače itd. S tem se znebimo oblačil in hkrati pomagamo ljudem, ki so v stiski in potrebujejo našo pomoč (Rdeči križ, 2020).

Znani so tudi zabojniki Humana, kjer lahko odložimo oblačila. V Sloveniji so lani v Humani zbrali kar 1799 ton oblačil. Tako zbrana oblačila, se potem pošlje v države Balkanskega polotoka pa tudi v Afriko (Zakaj so naša oblačila tako poceni, 2019).

2.2 Vpliv oblačil na okolje

Veliko ljudi se ne zaveda, da imajo oblačila velik vpliv na okolje. Že preden oblačilo postane dostopno v trgovinah, se za izdelavo onesnažita voda in zrak. Dodatno onesnaženje pomenijo tudi izpušni plini,

ki ga povzroči transport. Nekateri postopki pridelave povzročijo onesnaževanje tal, povzročajo emisije hrupa in prinašajo tuje organizme.

Tudi z odpadnimi oblačili se okolje močno onesnažuje. Kurjenje oblačil ima zelo škodljive posledice, saj se s tem v ozračje spušča pline in kemikalije, ki so lahko zdravju škodljive.

Iz podatkov Evropske komisije je onesnaženega okolja 5 do 10 procentov prav zaradi tekstilne industrije. Oblačila pa danes predstavljajo 5 procentov vseh odvrženih odpadkov (Kako škodljive so pravzaprav obleke za okolje, 2013).

Pomembno je, da dobro premislimo, preden kupimo oblačilo. Ni vedno dobro kupiti poceni izdelkov. Včasih je boljše kupiti dražje oblačilo, pri tem pa vedeti, da je narejeno iz dobrega materiala in da ni bilo izkoriščanja delavcev. Po nekaterih podatkih je trenutno na svetu za osem generacij oblačil preveč. Zato bi lahko stara oblačila predelali in jih ponovno nosili oz. bi jih reciklirali. S tem bi zmanjšali onesnaževanje, ki nastaja pri izdelovanju povsem novih oblačil. Morali bi tudi ustaviti množično nakupovanje novih oblačil. Proizvodnja blaga in novih oblačil bi morala biti takšna, da bi manj onesnaževala okolje (Benedetti, 2019).

Zelo pomembno je, da nehamo kupovati tako velike količine novih oblačil. Ker npr. ob pridelavi bombaža uporabljajo zelo škodljive pesticide, s tem zelo onesnažujejo okolje. Proizvodnjo bi morali narediti bolj prijazno okolju in ljudem. To bi povzročilo, da bi bila oblačila dražja, vendar bi vedeli, da so narejena iz dobrih materialov in da so bili delavci pošteno plačani (Gradišar, 2018).

3 RAZISKOVALNI DEL

3.1 Opis in namen raziskave

Za raziskavo na temo oblačil sva se odločili, ker naju je zanimalo kakšno mnenje imajo o tej temi mladi ter kako razmišljajo o posledicah in vplivih na okolje. Želeli sva ugotoviti, kako o oblačilih razmišljajo učenci osnovne šole in kako dijaki zadnjega letnika gimnazije, saj je med njimi kar nekaj starostne razlike. Želeli sva ugotoviti ali se njihovo razmišljanje razlikuje. V raziskavo sva vključili učence 7., 8. in 9. razreda OŠ Mladika ter dijake 4. letnika Gimnazije Ptuj.

Namen najine raziskave je bil ugotoviti ali je mladim pomembnejša znamka ali kakovost oblačil, ali preverijo poreklo oblačil, ali poznajo materiale oblačil, ki jih nosijo, kakšne so njihove nakupovalne navade, kam dajo oblačila, ko jih ne potrebujejo več, ali poznajo kakšne vplive na okolje ima tekstilna industrija.

3.2 Hipoteze

V raziskovalni nalogi sva si zastavili naslednje hipoteze:

H1: Večina anketiranih učencev in dijakov ve, iz česa so sestavljena njihova oblačila.

H2: Anketirani dijaki kupujejo oblačila preko spleta pogosteje kot učenci.

H3: Večina anketiranih učencev in dijakov kupuje oblačila glede na modo in trende.

H4: Dijaki znajo bolj pojasniti vpliv oblačil na okolje kot učenci.

H5: Večina anketiranih učencev in dijakov oblačila, ki jih več ne potrebujejo, podari sorodnikom in znancem.

H6: Anketirani dijaki poznajo več vplivov tekstilne industrije na okolje kot učenci.

H7: Večina anketiranih učencev in dijakov ima v omari veliko več oblačil kot jih potrebujejo.

3.3 Metode dela

Uporabili sva naslednje metode:

- anketiranje,
- računalniško obdelavo podatkov,
- izdelavo kazalke.

3.3.1 Pripomočki

Uporabili sva naslednje pripomočke:

- literaturo,
- anketni vprašalnik,
- računalnik z računalniško opremo (programa Microsoft Office Word in Microsoft Excel 2007).

3.3.2 Proces zbiranja podatkov

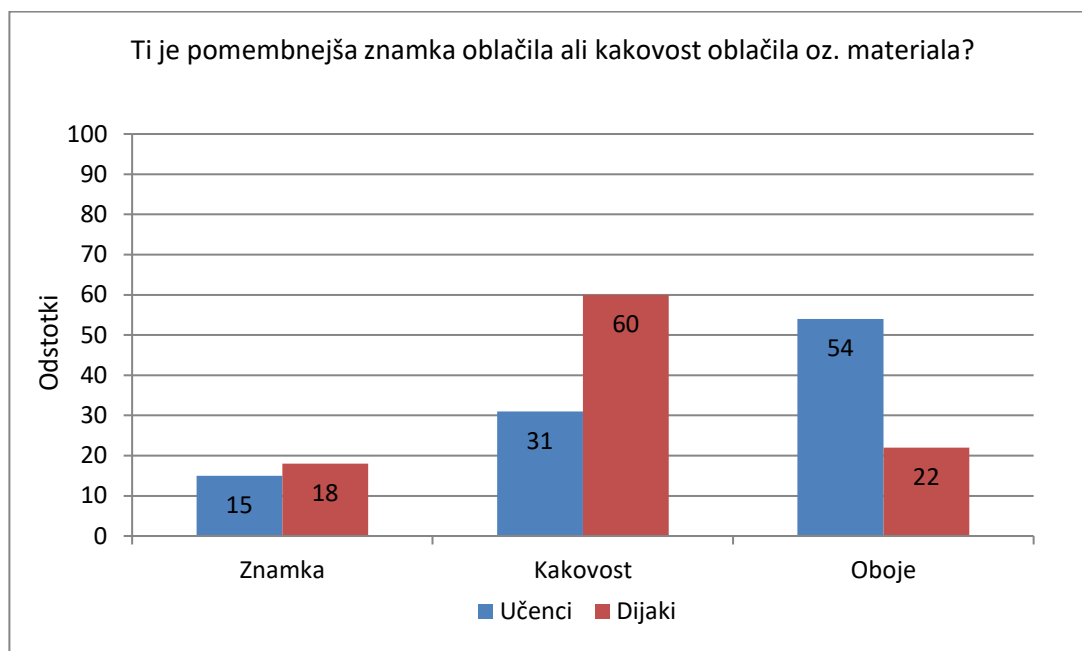
Anketirali sva 87 učencev od 7. do 9. razreda iz OŠ Mladika. Anketo sva izvedli v četrtek, 20. februarja 2020. Nato sva se odločili, da za primerjavo podatkov anketirava še dijake 4. letnika Gimnazije na Ptuju. Anketiranje dijakov je potekalo v petek, 21. februarja 2020. Vključenih je bilo 65 dijakov.

3.3.3 Obdelava podatkov

Izpolnjene anketne vprašalnike sva zbrali skupaj ter izločili neveljavne vprašalnike. Nato sva prešteli odgovore in izračunali odstotke pri posameznih točkah. V programu Excel sva izdelali preglednice in grafe. Grafe sva nato prenesli v raziskovalno nalogo in zapisali ugotovitve.

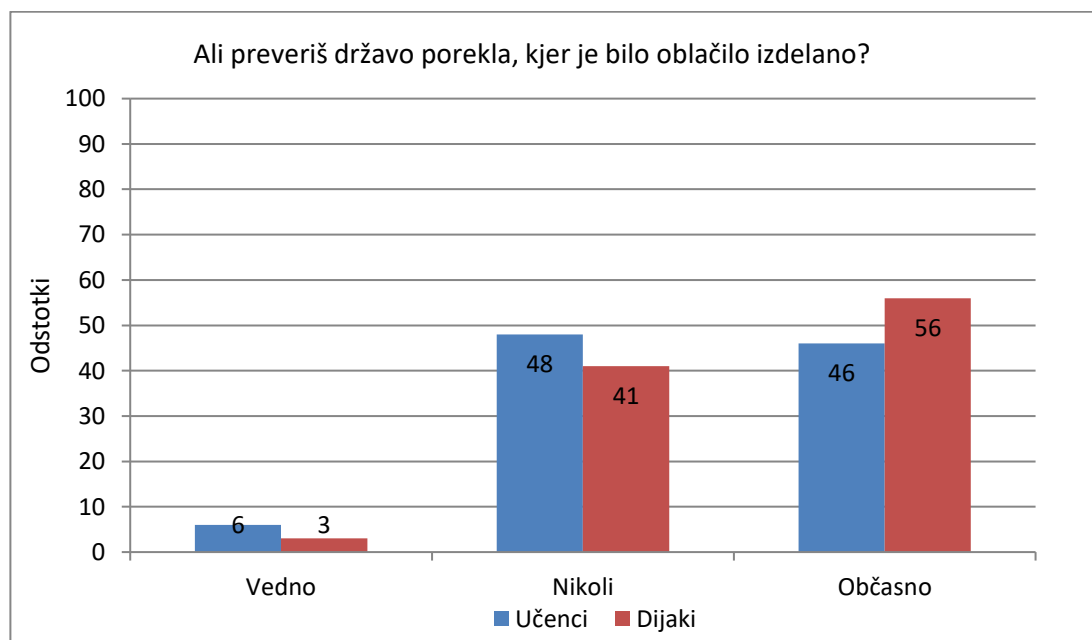
4 REZULTATI IN RAZPRAVA

4.1 Rezultati

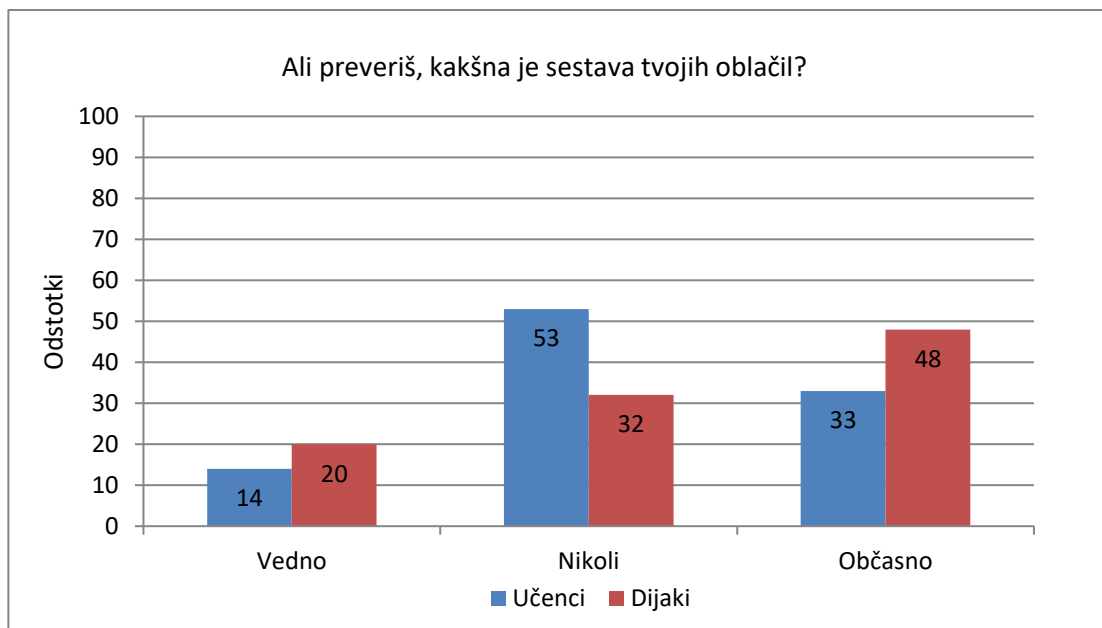
Slika 3: Znamka, kakovost, material

Iz zgornjega grafa vidimo, da se odgovori učencev in dijakov precej razlikujejo. 54 % učencem je najbolj pomembno oboje - znamka in kakovost, 31 % učencem pa je najpomembnejša kakovost. Dijakom je v večini bolj pomembna kakovost (60 %), 22 % dijakov je pomembno oboje.

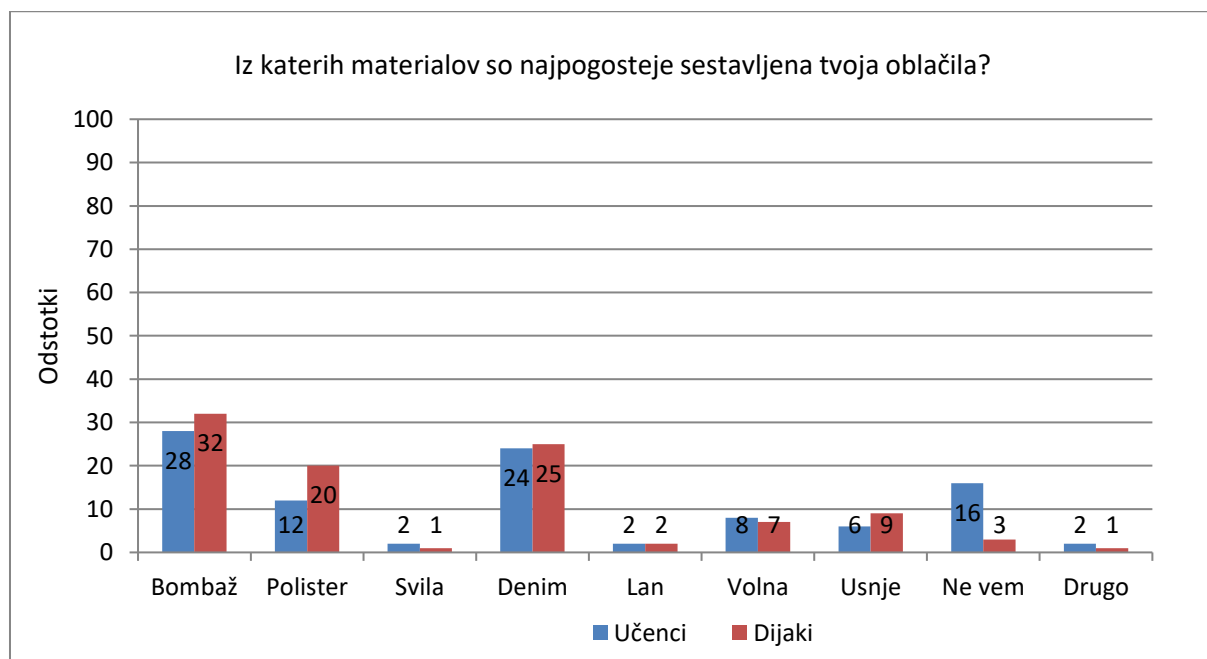
Slika 4: Država porekla

Učenci in dijaki so odgovarjali zelo podobno. Večina dijakov in učencev preveri državo porekla občasno ali nikoli. Le 6 % učencev in 3 % dijakov vedno preveri državo porekla oz. izdelave oblačila.

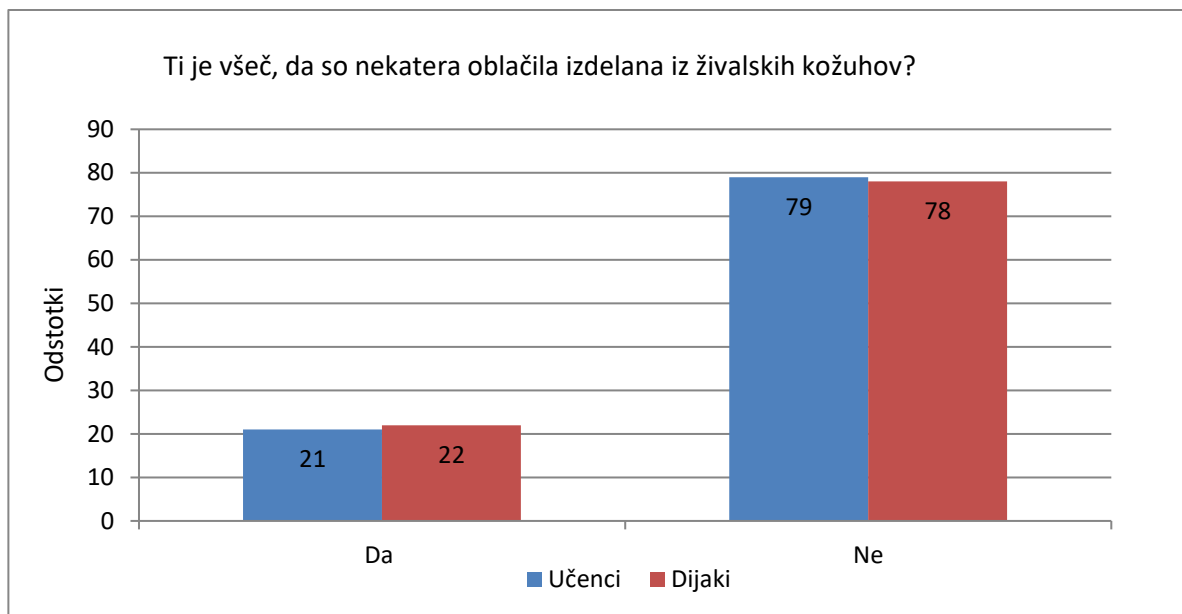
Slika 5: Sestava oblačil

Odgovori učencev in dijakov se razlikujejo. Večina učencev preveri sestavo oblačil občasno (33 %) ali nikoli (53 %), le 14 % učencev si jo vedno ogleda. Dijaki pregledajo sestavo bolj redno (48 %), manj jih ne pogleda nikoli (32 %) ter 20 % jih vedno preveri.

Slika 6: Materiali oblačil

Največ učencev in dijakov nosi oblačila iz bombaža, denima in poliestra. Manj jih nosi volnena, usnjena, svilena in lanena oblačila. Iz navedenih odgovorov ugotavljava, da velika večina učencev in dijakov ve, iz kakšnih materialov so njihova oblačila. Le 16 % učencev in 3 % dijakov ne ve iz kakšnih materialov so najpogosteje sestavljena njihova oblačila.

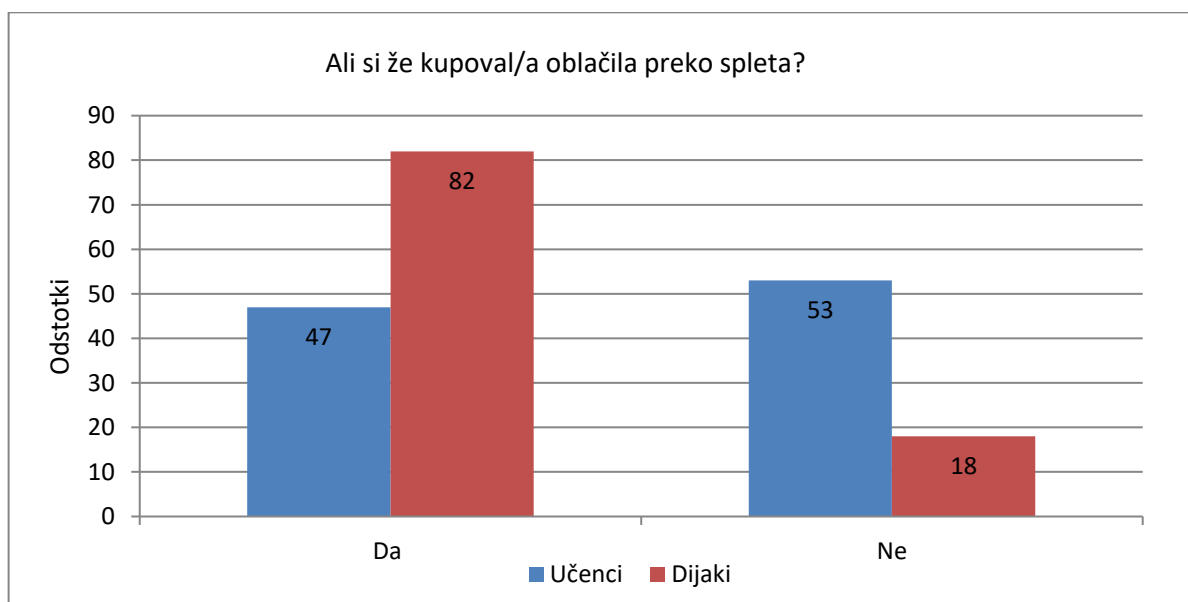

Slika 7: Oblačila iz živalskih kožuhov

Učenci in dijaki so odgovarjali zelo podobno. Večini učencev ni všeč, da so nekatera oblačila narejena iz živalskih kožuhov (79%), le 21 % je to všeč. Tudi večini dijakov (78 %) niso všeč oblačila iz živalskih kožuhov, le 22 % je to všeč.

Učenci in dijaki, ki so odgovorili z da, so pojasnili, da jim je všeč, ker so ta oblačila lepša, toplejša ter kvalitetnejša. En dijak je tudi omenil, da so nekoč ljudje tudi bili tako oblečeni in zakaj ne bi bili tudi zdaj.

Učenci in dijaki, ki so odgovorili z ne, so zapisali, da jim ni všeč, ker je to nepotrebno in povzroča mučenje živali. predlagajo, da bi kot nadomestek za živalske kožuhe lahko uporabili umetne materiale (npr. umetno usnje, umetno krzno...).

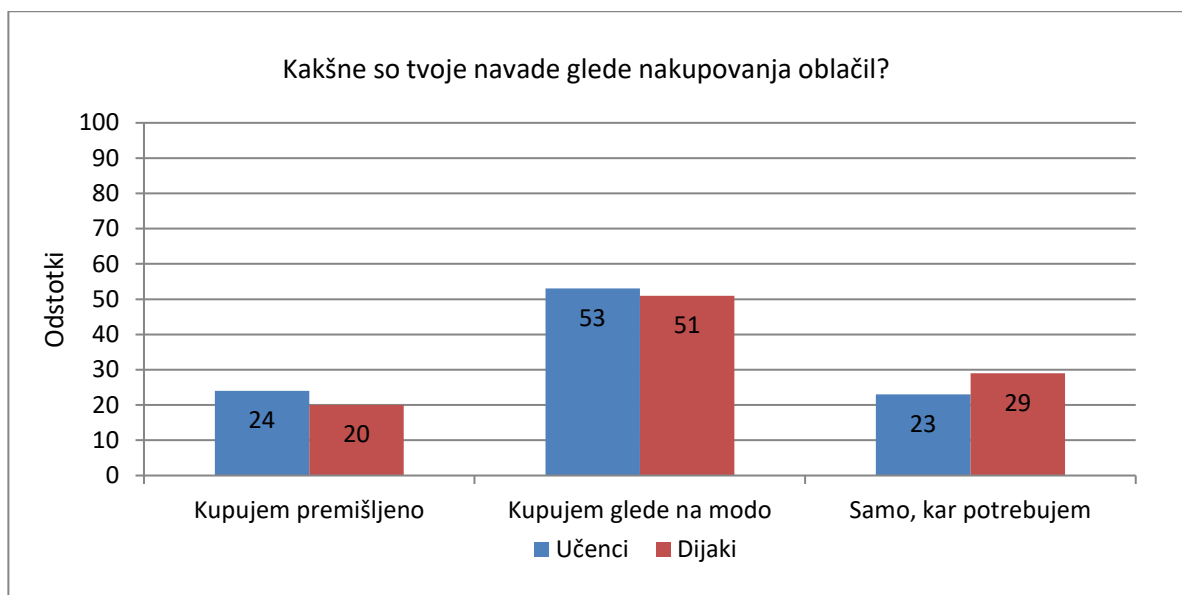
Slika 8: Nakupovanje preko spleta

Iz grafa lahko razberemo velike razlike med odgovori. Več kot polovica učencev (53 %) še ni kupovalo preko spleta, manj (47 %) pa je že. Dijaki so večino že kupovali preko spleta (82 %), manj jih še ni kupovalo na tak način (18 %).

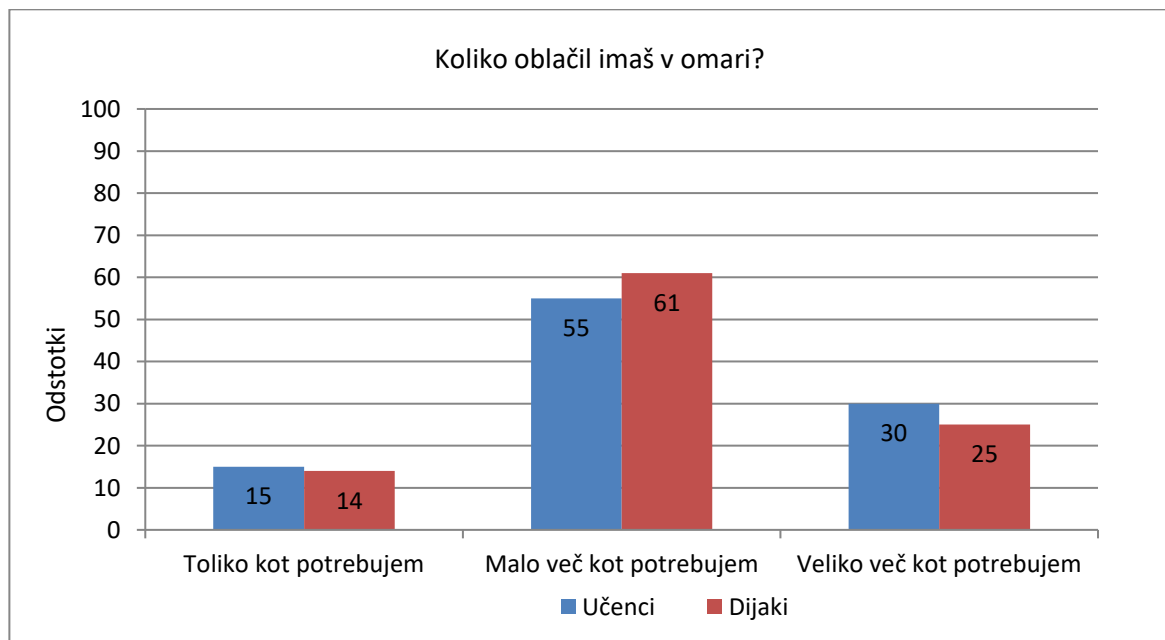
Tisti, ki so že kupovali preko spleta, so kot razlog za spletni nakup najpogosteje navedli, da je bolj priročno in praktično, imajo večjo izbiro in nižje cene.

Najpogostejši razlogi za odgovor ne: ni potrebe, nezaupanje spletnim stranem, nesigurnost o velikosti oblačila ter dodatno onesnaževanje s transporti.

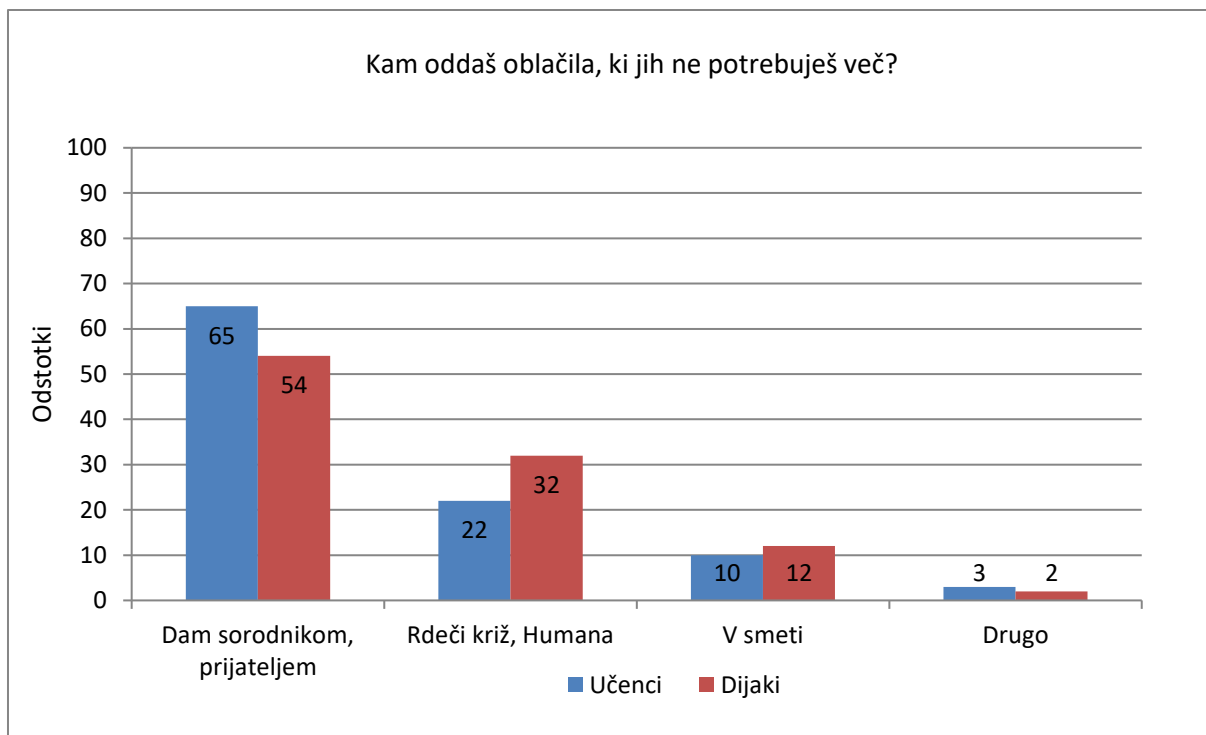
Slika 9: Navade nakupovanja oblačil

Večina odgovorov med učenci in dijakih je podobnih. Največ učencev (53 %) in dijakov (51 %) kupuje glede na modo, manj pa jih kupuje premišljeno ter takrat, ko oblačila potrebujejo.

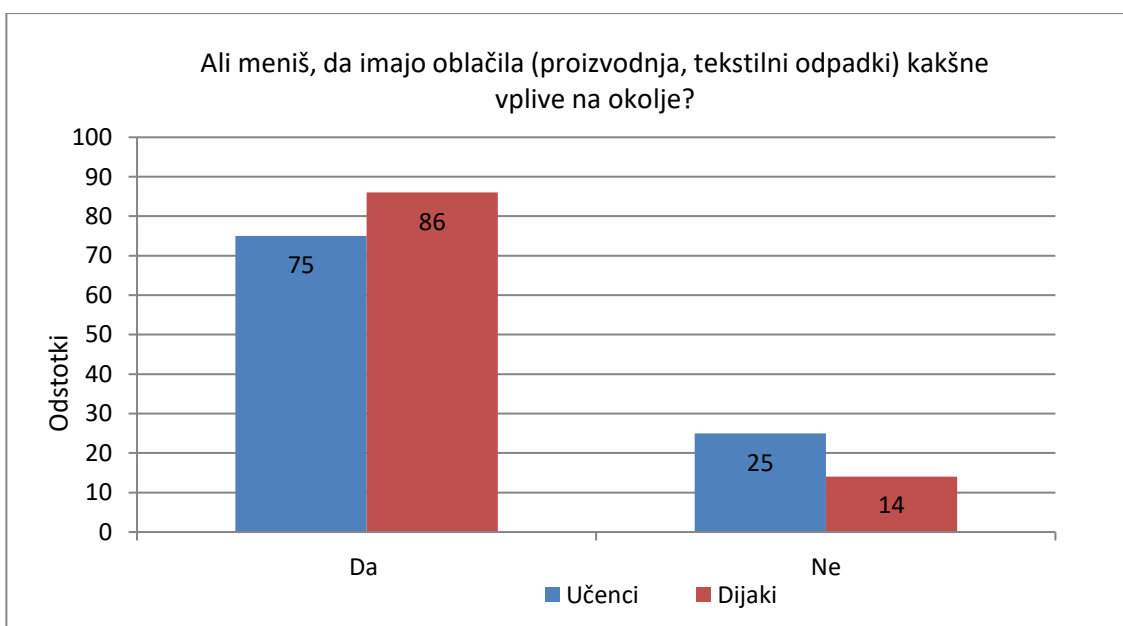
Slika 10: Koliko oblačil imaš

55 % učencev ter 61 % dijakov ima v omari malo več oblačil kot jih potrebujejo, 30 % učencev in 25 % dijakov pa ima veliko več oblačil, kot jih potrebujejo. Le 15 % učencev in 14 % dijakov ima v omari toliko oblačil, kot jih potrebujejo. Ugotavljava, da ima velika večina vprašanih doma več oblačil, kot jih potrebuje.

Slika 11: Ko oblačil ne potrebuješ več

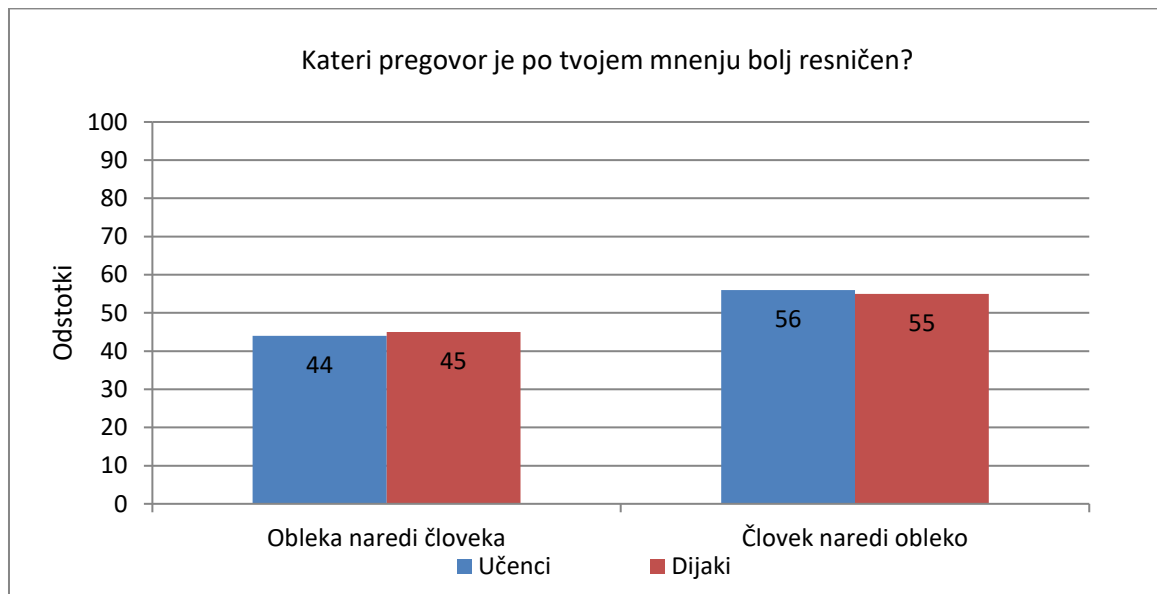
65 % učencev in 54 % dijakov svoja oblačila podari oz. odda sorodnikom ali prijateljem. Manj učencev (22 %) ter dijakov (32 %) jih podari dobrodelnim organizacijam (Rdeči križ, Humana). Manjše število anketiranih jih odvrže v smeti, ostali pa ne vedo.

Slika 12: Vplivi na okolje

75 % učencev ter 86 % dijakov meni, da imajo oblačila (proizvodnja, tekstilni odpadki) vplive na okolje. 25 % učencev in 14 % dijakov meni, da ni vpliva na okolje. V večini so dijaki svoje odgovore natančno pojasnili. Negativne vplive na okolje vidijo v onesnaževanju rek, zraka, preveliki porabi vode, v tovarnah se uporabljajo različne nevarne kemikalije, onesnaževanje z barvili, onesnaževanje okolja z mikroplastiko, ki se spira z oblačil med pranjem, odvržena oblačila v okolje, globalno segrevanje,

poraba materiala ter prekomerna proizvodnja. Ugotavljava, da se večina vprašanih zaveda negativnih posledic na okolje, vendar so v večini svoje odgovore utemeljili in pojasnili le dijaki, učenci pa ne.

Slika 13: Pregovora

V grafu je razvidno, da so si odgovori med seboj podobni. Več kot polovica učencev (56 %) in dijakov (55 %) meni, da človek naredi obleko. Njihovo mnenje je, da je človekov karakter pomembnejši kot pa sama obleka. Pomembno je, da se v svoji obleki počutiš dobro in samozavestno. Ena dijakinja je omenila tudi, da ima podoben pomen rek »Ne sodi knjige po platnici«.

Manj kot polovica učencev (44 %) ter dijakov (45 %) meni, da obleka naredi človeka. Pojasnjujejo, da oblačilo pove veliko o človeku, da z obleko daješ prvi vtis, se s tem izražaš in da se po obleki vidi, če je človek urejen.

4.2 Razprava

Na osnovi rezultatov, ki sva jih dobili z anketo, sva preverili najine hipoteze.

Hipoteza 1: Večina anketiranih učencev in dijakov ve, iz česa so sestavljena njihova oblačila.

Hipotezo lahko potrdiva, saj na sliki 6 (Materiali oblačil) vidimo, da velika večina vprašanih učencev in dijakov ve iz česa so sestavljena njihova oblačila. Le 16 % učencev in 3 % dijakov ne ve, iz katerih materialov so njihova oblačila.

Hipoteza 2: Anketirani dijaki kupujejo oblačila preko spleta pogosteje kot učenci.

Hipotezo lahko potrdiva, saj na sliki 8 (Nakupovanje preko spleta) lahko vidimo, da je več dijakov (82 %) kot učencev (47 %) že kupovalo oblačila preko spleta. Večina dijakov meni, da je kupovanje preko spleta bolj praktično, izbira je večja ter je ugodnejša cena.

Hipoteza 3: Večina anketiranih učencev in dijakov kupuje oblačila glede na modo in trende.

Hipotezo lahko potrdiva, saj lahko na sliki 9 (Navade nakupovanja oblačil) vidimo, da več kot polovica učencev (53 %) in dijakov (51 %) kupuje oblačila glede na modo in trende.

Hipoteza 4: Dijaki znajo bolj pojasniti vpliv oblačil na okolje kot učenci.

Hipotezo lahko potrdiva. Na sliki 12 (Vplivi na okolje) vidimo, da je kar 86 % dijakov potrdilo, da pozna vplive oblačil na okolje, pa tudi 75 % učencev meni, da imajo oblačila vpliv na okolje. Vendar so dijaki natančno pojasnili, da gre za onesnaževanje rek, zraka, preveliko porabo vode, uporabo nevarnih kemikalij, onesnaževanje z barvili in mikroplastiko, ki se spirata z oblačil med pranjem, odvržena oblačila v okolje, globalno segrevanje, poraba materiala ter prekomerna proizvodnja. Iz navedenega sklepava, da se dijaki bolj zavedajo škodljivih posledic in jih znajo bolj pojasniti kot učenci, saj učenci v večini niso znali utemeljiti, kateri so vplivi na okolje.

Hipoteza 5: Večina anketiranih učencev in dijakov oblačila, ki jih več ne potrebujejo, podari sorodnikom in znancem.

Hipotezo lahko potrdiva, saj na sliki 11 (Ko oblačil ne potrebuješ več) na grafu lahko razberemo, da večina učencev (65 %) in dijakov (54 %) oblačila podari sorodnikom in znancem.

Hipoteza 6: Anketirani dijaki poznajo več vplivov tekstilne industrije na okolje kot učenci.

Hipotezo potrjujeva, saj je s slike 12 (Vplivi na okolje) razvidno, da več dijakov kot učencev meni, da ima tekstilna industrija vpliv na okolje. Navedli so tudi več različnih razlogov za to mišljenje.

Hipoteza 7: Večina anketiranih učencev in dijakov ima v omari veliko več oblačil kot jih potrebujejo.

Hipotezo lahko zavrževa, saj na sliki 10 (Koliko oblačil imaš) lahko vidimo, da ima večina učencev (55 %) ter dijakov (61 %) v omari malo več oblačil kot jih potrebuje.

5 ZAKLJUČEK

V raziskavi sva potrdil, da dijaki razmišljajo zrelejše kot osnovnošolci, kar sva tudi pričakovali glede na starost in več znanja. Zanimivo je, da večina učencev in dijakov meni, da imajo oblačila negativne vplive na okolje. Dijaki pogosteje kupujejo preko spleta kot osnovnošolci. Presenetilo naju je, da so nekateri dijaki zapisali zelo izvirne in zrele odgovore.

V bodoče bi lahko anketirali tudi odrasle in raziskali, kašno je njihovo mnenje o oblačilih in vplivih na okolje. Zanimivo bi bilo videti, če se njihovo razmišljanje razlikuje od razmišljanja nas mladih.

V teoretičnem delu sva ugotovili, da se pri izdelavi oblačil in z odpadnimi oblačili močno onesnažuje okolje. Verjameva, da lahko na zmanjšanje škodljivih posledic proizvodnje in prodaje oblačil vplivamo tudi mladi. Rabljena oblačila lahko predelamo oziroma recikliramo in zato manj kupujemo nova. Kupujemo le tisto, kar potrebujemo. Preden kupimo zelo poceni majico, preverimo, kje so jo naredili in kdo jo je izdelal. Če je poceni, je zelo verjetno, da je bila narejena z izkoriščanjem delavcev, morda so jo šivali celo otroci. Tudi material je verjetno nekvaliteten in je povzročil onesnaževanje okolja.

Izdelali sva knjižno kazalko v obliki majice, s katero želiva mlade spodbuditi, da kupujejo premišljeno in z oblačili ravnajo spoštljivo. Želiva si, da bi najina opozorila upoštevati in manj kupovali oblačila ter s tem prispevali k bolj čistemu življenju in okolju. Obleka ni tista, ki naredi človeka, ampak je človek tisti, ki da obleki pomen. To, kar je treba ceniti pri človeku, sta njegov karakter in osebnost, ne izgled oblačila.

Slika 14: Knjižna kazalka

6 VIRI IN LITERATURA

Benedetti, M. (2019). Starih oblačil je na planetu za 8 generacij preveč. Pridobljeno 7.3.2020 s <https://svetkapitala.delo.si/trendi/vsakdanje-navade-uspesnih-ljudi-mateja-benedetti-modna-oblikovalka-199540>

Gradišar, A. (2018). Tekstilna industrija je druga največja svetovna onesnaževalka. Pridobljeno 20. 2. 2020 s <https://radioprvi.rtvsllo.si/2018/09/tekstilna-industrija-je-druga-najvecja-svetovna-onesnazevalka/>

Kakšne vplive imajo pravzaprav obleke na okolje. Pridobljeno 9. 3. 2020 s <https://oe.finance.si/8334883?cctest&>

Kot so se stari Grki oblekli, oblačila starih Grkov, pridobljeno 17. 2. 2020 s <https://slv.herewomentell.com/3937087-how-to-dress-the-ancient-greeks-clothes-of-the-ancient-greeks>

Materiali, ki se uporabljajo pri izdelavi perila. Pridobljeno 3. 2. 2020 s https://komet-metlika.si/nasveti/vzdrzevanje_perila/materiali/

Opis Lana. Pridobljeno 2. 2. 2020 s <https://www.vrtlarica.com/uzgoj-lana/>

Stari Egipt. (2020). Pridobljeno 29.2.2020 s https://sl.wikipedia.org/wiki/Stari_Egipt

Slika - bela majica. Pridobljeno 17. 2. 2020 s https://www.google.si/search?q=majica++obris&tbm=isch&ved=2ahUKEwjLlMe0kdnnAhVF5IUkHbzZBVgQ2cCegQIABAA&oq=majica++obris&gs_l=img.3...10449.16829..17848...1.0..1.96.794.10.....0....1..gswizimg.....0i30j0i5i30j0i19j0i30i19j0i8i30i19j0i8i30.QuUNXPPCa4l&ei=q9BKXouTMsXllwS8s5fABQ&bih=722&biw=1536#imgrc=z16yJIGRigR37M

Slika – cvetovi bombaža. Pridobljeno 4. 3 2020 s <https://naturaland.si/blog/eko-bombaz/>

Slika – zamišljen smeško. Pridobljeno 11. 3. 2020 s https://www.google.com/search?q=THINKING+EMOJ&tbm=isch&ved=2ahUKEwjCr4Km45LoAhWOtKQKHQZdBN8Q2cCegQIABAA&oq=THINKING+EMOJ&gs_l=img.3..0l2j0i30l8.668327.670347..670792...0.0..0.108.1289.7j6.....0....1..gswizimg.....0i67j35i39.SHO5O4zq4j4&ei=8ghpXsLuB47pkgWGupH4DQ&bih=722&biw=1536#imgrc=5bgG0l7E5nFa3M

Slika – tovarna. Pridobljeno 11. 3. 2020 s https://www.google.com/search?q=industry&tbm=isch&ved=2ahUKEwj91NT_35LoAhVL-RQKHZRBdxUQ2cCegQIABAA&oq=industry&gs_l=img.3..0l4j0i30l6.213303.221102..222253...3.0..0.123.950.2j7.....0....1..gswizimg.....35i39j0i67.EK3Y_HuRxQl&ei=fAVpXv2mF8vyU5SDvagB&bih=722&biw=1536#imgrc=H4ZBEnfWxNLskM

Videoposnetek-majica za Zevra. Pridobljeno 10. 3. 2020 s

https://www.youtube.com/watch?v=KfANs2y_frk

Viskoza. (2020). Pridobljeno 3. 2. 2020 s <https://ekobutik.si/other/viskoza-kaj-o-tkaninah-proizvodnji-tkanin-in-lastnostih-viskoznega-blaga-s-pregledi#i>

Vodič po materialih. Pridobljeno 5. 2. 2020 s <https://www.flirty.si/materiali#poliamid>

Volna. Pridobljeno 4. 2. 2020 s <https://sl.wikipedia.org/wiki/Volna>

Where do our clothers come from?, Eurostat 2018 s

https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20190422-1?inheritRedirect=true&fbclid=IwAR1t9Km4PbiE_NJITQhn5OUD-cMHqFOb-1lIel_OLRYN0u10wLaibXJTD50

Zupanc, M. (2016). Obleka kot del kulturne identitete. Raziskovalna naloga, pridobljeno 3. 2. 2020 s <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201604191.pdf>

7. Kakšne so tvoje navade glede nakupovanja oblačil?

- a) Oblačila kupujem premišljeno. Kupim, ko oblačilo res potrebujem, preverim kvaliteto.
- b) Oblačila kupujem glede na trenutno željo, modne trende, ceno.
- c) Z oblačili se ne obremenjujem. Kupujem samo, kar potrebujem in služi svojemu namenu.

Drugo _____

8. Koliko oblačil imaš v omari?

- a) Samo toliko kot jih potrebujem.
- b) Malo več kot jih potrebujem.
- c) Veliko več kot jih potrebujem.

9. Kam oddaš oblačila, ki jih ne potrebuješ več? (možnih je več odgovorov)

- a) Posodim oz. dam jih naprej (sorodnikom, prijateljem).
- b) Nesem jih na Rdeči križ, Humano, center ponovne rabe ...
- c) V smeti.

Drugo: _____

10. Ali meniš, da imajo oblačila (proizvodnja, tekstilni odpadki) kakšne vplive na okolje? (obkroži)

Da

Ne

Če si obkrožil/a DA, navedi kakšne vplive _____

11. Ali si že slišal/a za pregovora, ki sta navedena spodaj? Kateri je po tvojem mnenju bolj resničen?

- a) Obleka naredi človeka.
- b) Človek naredi obleko.

Utemelji svoje razmišljanje: _____

12. Kateri razred oz. letnik obiskuješ? (obkroži)

A) 7. razred	d) 2. letnik
B) 8. razred	e) 3. letnik
C) 9. razred	f) 4. letnik

13. Spol (obkroži)

- A) Ženski
- B) Moški

Hvala za sodelovanje! ☺